

dniu 9.II.1964 r. nastąpił poród prawidłowy bez pomocy weterynaryjnej. Cielak — buhajek — żywy został odchowany. Łożysko odeszło w całości w normalnym czasie. Komplikacji poporodowych nie stwierdzono.

Adres autora: Cezary Prokopów, lek. wet., Wrocław 12, ul. Olszewskiego 156 m. 3.

JAN SZPAKOWSKI
PZWet. Sandomierz

PRZYPADEK NIESWOISTEGO ODCZYNU TUBERKULINOWEGO U KROWY PRZY UOGÓLNIONYM PROCESIE NOWOTWOROWYM

W listopadzie 1963 r. zostałem powiadomiony, że krowa maści n.c.b. lat 13, uznana za gruźliczą nagle zasłabła i stan jej zdrowia pogarsza się gwałtownie. Od krowy tej pobrano przyżyciowo śluz z tchawicy do badań bakteriologicznych na gruźlicę, a zwierzę z powodu ciężkich objawów ogólnych skierowano do uboju z konieczności. Jak wynikało z zapisów w książce klinicznej miejscowego PZLZ oraz analizy wyników badań bydła na gruźlicę, krowa ta była tuberkulinizowana w sierpniu 1963 r., przy użyciu tuberkuliny PPD ssaków. Tuberkulinizacja dała wynik dodatni. W miesiącu listopadzie krowa ta została poddana tuberkulinizacji porównawczej. Różnica zgrubień fałdu skóry w miejscu wprowadzenia tuberkuliny PPD ssaków wynosiła 20,3 mm, a na tuberkulinę ptasią 10,5 mm. W instrukcji Departamentu Weterynarii wyniki te zinterpretowano jako zakażenie swoiste. U krowy tej obserwowano w miesiącach lipcu i sierpniu ustępujące pod wpływem leczenia zaburzenia ze strony przewodu pokarmowego.

Badanie ogólne przyżyciowe. Budowa prawidłowa, stan odżywienia średni, apatia i ośpienie, niedowład kończyn. Widoczne błony śluzowe przekrwione i zażółcone koloru żółtopomarańczowego, wyczuwalne węzły chłonne bez zmian. Liczne otarcia na skórze szyi, karku, łopatek i boków. Temperatura wewnętrzna 39,3°, tętno 82 na minutę, oddechy 48 na minutę. Zupełna utrata apetytu i laktowania.

Badania sekcyjne. Wątroba powiększona, o wadze 30 kg. Obserwuje się mnogie kuliste lub nieregularne guzy, koloru szaro-żółtego lub szaro-białego, o powierzchni gładkiej lub nierównej, tkwiące w mięszu wątroby, lub wystające ponad powierzchnię narządu. Guzy te różnej wielkości od ziarna pszenicy do dużego jabłka powodują nierówności powierzchni wątroby. Rozmieszczone są one w całym narządzie, wyraźnie odznaczając się od tkanki wątrobowej grubą torebką łącznotkankową oraz kontrastem zabarwienia. Mięsz wątroby koloru ciemnoczerwonego ostro odcinał się od szaro-żółtych, lub szaro-białych tworów guzowatych. Uciśnięty przez guzy mięsz wątrobowy tworzył wąskie pasemka otaczające guzy. Twory te w zależności od ich wielkości przedstawiały różny obraz na przekroju. Guzki małe wykazywały współśrodkowy układ warstwowy, robiły wrażenie tworów włóknistych. Guzy duże począwszy od wielkości jaja gołębiego, otoczone grubą 5—8 mm torebką łącznotkankową, zawierały bardzo gęstą masę koloru szaro-żółtego (martwicowe ogniska rozmiękania). W masie tej obserwowano liczne i różnej wielkości ziarnistości, które naciskane stawiały opór, wydając charakterystyczny chrzęst, słyszany przy nacinaniu zwapniałych guzów gruźliczych.

Woreczek żółciowy powiększony 3—4-krotnie. Ściana woreczka żółciowego zgrubiała do 4—5 mm wskutek znacznego rozrostu tkanki łącznej. Zewnętrzna powierzchnia woreczka żółciowego szorstka, pokryta guzkami i ubytkami. Błona śluzowa ulegała polipowatemu rozrostowi. Zawartość woreczka żółciowego stanowiła gęsta szaro-biało-zielona masa, zmieszana z drobnymi ziarnistościami koloru szaro-żółtego.

Węzły chłonne węzły wątrobowej minimalnie powiększone i naciezione.

Otrzewna ścienna w okolicy wątroby pokryta tworami guzowatymi zlewającymi się w płatowate szaro-białe narosty.

Płuca wielkości prawidłowej, koloru różowo-szarego. W obu polach płucnych widoczne były równomiernie rozsiane, bardzo liczne twory guzkowate, wielkości od ziarna pszenicy do ziarna grochu. Twory te koloru szaro-białego o powierzchni gładkiej, w dotyku wilgotne, tkwiły w mięszu płucnym, inne zaś wystawały nad powierzchnię narządu, przypominając obraz gruźlicy prosówkowej. Guzki te na przekroju miały kolor szaro-biały, robiły wrażenie tworów włóknistych, spistości odpornej lub wiotkiej. W przynależnych węzłach chłonnych zmian nie stwierdzono.

Wyniki badań laboratoryjnych.

1. Przeprowadzone w WZHW badanie śluzu z tchawicy pobranego przyżyciowo nie wykazało obecności prątków kwasoopornych.

2. Po śmierci zwierzęcia pobrano materiał do badań bakteriologicznych z licznych chorobowo zmienionych guzów w wątrobie i płucach oraz różnych węzłach chłonnych. Badaniem bakteriologicznym w WZHW stwierdzono *E. coli*.

3. Badanie histologiczne (Katedra Anatomii Patologicznej Wydz. Weterynaryjnego WSR we Wrocławiu) wycinków z różnych guzków tkwiących w mięszu wątroby i płuc, wykazały, że utkanie ich jest identyczne. Dość gruba torebka łącznotkankowa obejmuje gniazda i pasma dużych okrągłych, czasem wydłużających się komórek, bezładnie się przeplatających. Utkanie to ma cechy złośliwe i odpowiada obrazom przerzutów mięsaka wielkokrągliokomórkowego — *sarcoma macroglobocellulare*.

Omówienie. Na uwagę zasługują wyniki badań alergicznych oraz stwierdzenie bardzo rzadko występującego u bydła mięsaka wielkokrągliokomórkowego. Dwukrotna tuberkulinizacja tuberkuliną PPD ssaków, przy równoczesnym użyciu w drugiej tuberkulinizacji tuberkuliny PPD ptaków dała w obu badaniach wynik dodatni na tuberkulinę PPD ssaków.

Badaniem sekcyjnym nie stwierdzono zmian anatomicznych, które by przemawiały za zmianami gruźliczymi, a badania bakteriologiczne licznych węzłów chłonnych oraz wycinków z narządów chorobowo zmienionych nie wykazały obecności prątków kwasoopornych. Podkreślić należy, że badana krowa pochodziła z zagrody wolnej od gruźlicy. Na podstawie powyższych badań można wyciągnąć wniosek, że obserwowany przyżyciowo dodatni odczyn na tuberkulinę PPD ssaków nie był odczynem swoistym. Przypuszcza się, że jednym z ogniw w nieswoistym odczynie, o którym pisałem wyżej były zmiany w organizmie, a szczególnie widoczne w wątrobie, wywołane przez nowotwór. Badaniem histopatologicznym stwierdzono zmiany odpowiadające obrazowi rzadko spotykanego u bydła mięsaka wielkokrągliokomórkowego w postaci uogólnionej. W dostępnym piśmiennictwie nie spotkałem się z opisem tak rozległych zmian nowotworowych i spostrzeżeniami na temat nieswoistych odczynów tuberkulinowych występujących w przebiegu tego schorzenia.

Adres autora: lek. wet. Jan Szpakowski, Sandomierz, ul. Zamiejska 17.